

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย (RESEARCH METHODOLOGY)

การศึกษาชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านร่องเย็น อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (THE STUDY OF COMMUNITY FOR SUPPORTING AGRO-ECOTOURISM ACTIVITIES TO ALONG THE SUFFICIENCY ECONOMY : A CASE STUDY OF BAN RONGYEN, SONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE.) เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้กำหนดวิธีการดำเนินวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2 ประเด็น ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 : เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความพร้อมชุมชนบ้านร่องเย็นในการรองรับการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ

วัตถุประสงค์ 2 : เพื่อศึกษาการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชนบ้านร่องเย็น

วัตถุประสงค์ 1 : เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความพร้อมชุมชนบ้านร่องเย็นในการรองรับการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ชุมชนบ้านร่องเย็น หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งน้ำ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ห่างจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ประมาณ 20 กิโลเมตร

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความพร้อมชุมชนบ้านร่องเย็นในการรองรับการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ

การสำรวจและกำหนดทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตรที่สำคัญ ที่มีศักยภาพสามารถรองรับการเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

- ติดต่อผู้นำหมู่บ้านและร่วมหาบุคคลในชุมชนที่ความรอบรู้เกี่ยวกับวิถีการเกษตร และเรื่องอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวได้

- กำหนดใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research, PAR) โดยผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้นำหมู่บ้านแสวงหา คัดเลือก ผู้อาวุโสในหมู่บ้านเป้าหมายจำนวน 10-15 คน โดยเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเหล่านี้เป็นระยะเวลานาน

- ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องการวิถีการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย(2554 : ออนไลน์) ได้ออกแบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหลักการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แยกเป็นองค์ประกอบการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 4 องค์ประกอบ

1. ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	30 คะแนน
2. ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	40 คะแนน
3. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	10 คะแนน
4. ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	20 คะแนน

เมื่อมีการวิเคราะห์แล้วจึงนำคะแนนที่ได้มารวมกันและระบุความเป็นไปได้เกี่ยวกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

คะแนน 81 ขึ้นไป	ดีเยี่ยม
คะแนน 71-80	ดีมาก
คะแนน 61-70	ดี
คะแนน 51-60	ปานกลาง
คะแนน 50 หรือน้อยกว่า	ควรปรับปรุง

นอกจากนี้ยังได้นำคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของกรมการท่องเที่ยว มาประยุกต์ในการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของบ้านร่องเย็น ร่วมกับผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อวิเคราะห์ตนเองด้านศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้านร่องเย็น

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง(Population and Sampling Procedures)

ประชากร ประชากรที่เป็นขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ หมู่บ้านบ้านร่องเย็น ตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling Procedures) คณะผู้วิจัยศึกษาประชากร เป้าหมาย และแยกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็นสองกลุ่มตามขั้นตอนการสำรวจข้อมูล ซึ่งขั้นตอนการสำรวจข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยจะเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อคัดเลือกผู้ที่มีองค์ความรู้ จำนวนประมาณ 10 คน เพื่อพูดคุย ซักถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนในด้านต่างๆ ในภาพรวมของชุมชน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยจะใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยใช้การสุ่มตามวิธี disproportional stratified random sampling คัดเลือกผู้แทน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย(The Research Instrument)

เครื่องมือเก็บข้อมูลใช้การสอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย และการสังเกตร่วมกัน โดยมีกระบวนการการคิดและเรียนรู้ร่วมกัน และการปฏิบัติอย่างจริงจัง (interactive learning through action) ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมกันบนรากฐานของความรัก ความเมตตา โดยไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ซึ่งใช้เทคนิค AIC มาใช้ในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นที่ 1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน และทรัพยากรท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีการเกษตร โดยมีขั้นตอนรวบรวมข้อมูลดังนี้

- คณะผู้วิจัยนัดหมายผู้นำในหมู่บ้านและผู้อาวุโสที่เคยใช้ประโยชน์และคุ้นเคยกับธรรมชาติมาพูดคุย ซักถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนและทรัพยากรท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรมการเกษตร ของชุมชนโดยเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล ซึ่งจะใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ในการรวบรวมข้อมูล

- นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เรียบเรียงเพื่อให้ได้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตร

ขั้นที่ 2 เพื่อให้เกิดการยืนยันในทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเกษตรของชุมชน มีการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของเทคนิค AIC ดังต่อไปนี้

(1) ขั้น A (appreciation) การทำให้ทุกคนยอมรับและชื่นชม มีวิธีการดังต่อไปนี้

(1.1) ร่วมประชุมทั้งหมดซึ่งเป็นกลุ่มแกนนำชุมชน ประมาณ 30 คน

(1.2) แบ่งแกนนำชุมชนดังกล่าวเป็นกลุ่มย่อย จำนวน 3 กลุ่ม พุดคุยเรื่อง ความภาคภูมิใจและปัญหาที่มีในชุมชนทุกด้าน ได้แก่ ด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมการเกษตร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1.3) สรุปและแยกแยะประเด็นที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ สภาพปัญหาของชุมชน และวัฒนธรรมที่ผู้นำชุมชนร่วมกันค้นหา ว่าเป็นอย่างไร สามารถยืนยันหรือไม่ยืนยันเกี่ยวกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

(2) ชั้น I (influence) การระดมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้

(2.1) การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถ รองรับการท่องเที่ยวได้

(2.2) การมีส่วนร่วมในการหาแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว

(3) ชั้น C (control) นำวิธีการหรือทางเลือกที่ได้ มาวางแผนปฏิบัติการ ซึ่งมี วิธีการดังนี้ คือ ให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมช่วยกันวางแผนพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้สามารถ รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้

การทดสอบเครื่องมือ (Pre-testing of Instruments)

ข้อมูลสำหรับการวิจัยขั้นตอนเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นมีการตรวจสอบความสอดคล้อง ของข้อมูล และการตีความของคณะผู้วิจัยเกี่ยวกับความเป็นจริงระดับต่าง ๆ กับความคิดของ ผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ ซึ่งดำเนินการโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาต่าง ๆ ของข้อมูลด้านต่าง ๆ ดังนี้

- การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)

- การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation)

นอกจากนั้นข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบการวิจัยและการตีความเรื่องราวต่าง ๆ จะต้องผ่านการ ตรวจสอบเป็นระยะๆ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสุดท้ายของการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล(Data Collection)

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 3 วิธี ดังนี้

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร
- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามและสังเกตการณ์ ซึ่งหมายถึง การเฝ้าดูหรือศึกษาเหตุการณ์หรือเรื่องราวโดยละเอียด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ
- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลควบคู่ไปกับการสังเกต ซึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น "มนุษย์" เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล นักวิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่การเก็บข้อมูลด้านข้อเท็จจริง (factual) ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและเจตนา

การวิเคราะห์ข้อมูล(Analysis of Data)

วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย ระบุนคุณลักษณะเฉพาะของข้อความ หรือสารอย่างมีระบบ เป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี ซึ่งมีกระบวนการดังนี้ คือ ขั้นตอนใช้ การลดทอนข้อมูล (data reduction) ซึ่งหมายถึงการเลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจทำให้เข้าใจง่าย สรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บรวบรวมได้มา ลงรหัส ทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นหมวดหมู่หรือเป็นส่วนๆ เขียนข้อสรุปชั่วคราว ทำให้เกิดความชัดเจนเป็นพวก เป็นประเภท เป็นรูปแบบ หากจุดที่น่าสนใจและปรับลดเพิ่มหาข้อมูลใหม่จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปที่น่าพอใจ ขั้นที่สองใช้ การแสดงข้อมูล (data display) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการจัดการเลือกเฟ้นสรรหาตัวอย่างข้อมูลหรือสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากรายงานการสังเกต คำพูดจากการสัมภาษณ์ หรือการกระทำของผู้ให้ข้อมูล นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราวเสนอไว้เพื่อแสดงให้เห็นและก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป และขั้นสุดท้ายใช้ การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (conclusion and verification) เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยๆ ในช่วงแรกๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย การพัฒนาข้อสรุปย่อยๆ ไปสู่ข้อสรุปใหญ่ๆ เรื่อยๆ ขึ้นไปนี้ เป็นก้าวของการพัฒนาทฤษฎีจากสภาพเฉพาะไปสู่ข้อสรุปทั่วไป (generalized) เป็นกระบวนการประมวลความคิดอันเกิดจากข้อมูลรูปธรรมสนาม ไปสู่รูปแบบที่เป็นนามธรรมที่

เป็นทฤษฎี (grounded theory) ตามวิธีการแบบอุปนัย (induction) และเพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ นักวิจัยจะตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่เขียนรายงานกับข้อมูลสนามเพื่อยืนยันผลสรุปวิจัย ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า การนำผลสรุปวิจัยตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ใช้ข้อมูลตรวจสอบความแตกต่าง / คล้ายคลึงของความคิดคนใน (emic) กับคนนอก (etic)

คณะผู้วิจัยจัดทำบันทึกการแสดงกระบวนการวิเคราะห์ เพื่อแสดงประสบการณ์เรียนรู้ และเพื่อการตรวจสอบ (auditing) กระบวนการวิเคราะห์ว่า นักวิจัยได้ข้อมูลมาอย่างไร วิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร ด้วยเหตุนี้ รวมทั้งวิธีการสรุปผลการวิจัยว่าทำอย่างไร ฯลฯ เพื่อให้ นักวิจัยอื่น ๆ สามารถเรียนรู้และนำไปทำซ้ำได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 : เพื่อศึกษาการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชนบ้านร่องเย็น

สถานที่ดำเนินการวิจัย

พื้นที่บ้านร่องเย็น หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชนบ้านร่องเย็น

ชุมชนช่วยกันวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บนฐานการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างมีความรับผิดชอบ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

- ติดต่อผู้นำหมู่บ้านและร่วมหาบุคคลในชุมชนที่ความรอบรู้เกี่ยวกับวิถีการเกษตรและอำนาจในการตัดสินใจแทนชุมชนได้

- กำหนดใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research, PAR) โดยผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้นำหมู่บ้านแสวงหา คัดเลือก ผู้แทนในชุมชนเป้าหมายจำนวน 30 คน โดยเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเหล่านี้เป็นระยะเวลานาน

- ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของตนเองและชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการประยุกต์ใช้เกณฑ์การคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ

วัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว(2554 : ออนไลน์) และกรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับสถาบันวิจัย เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย(2554 : ออนไลน์) ได้ออกแบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิง เกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหลักการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีตัวชี้วัดการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และ การศึกษาศักยภาพเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว โดยศึกษาความต้องการและศักยภาพของ ชาวบ้าน ในการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (participatory action research) ซึ่งจำเป็นต้องใช้วิธี สอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย และการสังเกต ร่วมกัน ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่ม ตามขั้นตอนของการสำรวจข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยืนยัน ความสอดคล้อง และเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมค้นหาปัญหา และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา อันจะ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกัน สำหรับขั้นตอนการสำรวจวิจัย จะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีผู้ให้ข้อมูลดังนี้ คือ

ขั้นที่หนึ่ง พบผู้นำ (key informants) ในชุมชน เพื่อแสวงหาผู้แทนที่มีอำนาจตัดสินใจ แทนชุมชน และผู้ที่ประชาชนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือ และอาศัยอยู่ในชุมชนเหล่านี้มา นาน จำนวนประมาณ 10 คน จากนั้นผู้วิจัยจะเข้าพบ พูดคุย เพื่อซักถามเกี่ยวกับศักยภาพของ ชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บนฐานการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ พอเพียงอย่างมีความรับผิดชอบ

ขั้นที่สอง ผู้วิจัยจะขอความร่วมมือจากผู้นำหมู่บ้าน เพื่อเรียกประชุมแกนนำของ ประชาชน (key persons) ในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนของคนทุกกลุ่มในชุมชนได้ ประมาณ 30คน โดยใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) จากนั้น ผู้วิจัยใช้กระบวนการกลุ่มโดยใช้เทคนิค AIC ในการดำเนินการกระบวนการกลุ่ม ให้เกิดแนวคิด ร่วมกัน ในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและวัฒนธรรมชุมชน ที่ผู้อาวุโสในหมู่บ้านร่วมกัน ค้นหาในขั้นตอนแรก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยืนยันในทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนดังกล่าวร่วมกัน รวมทั้งการควบคุมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เพื่อให้วัฒนธรรมชุมชนเหล่านั้นเป็น เครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน อันจะนำมาซึ่งการพัฒนา เศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง(Population and Sampling Procedures)

ประชากร ประชากรที่เป็นขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านร่องเย็น ตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling Procedures) คณะผู้วิจัยศึกษาประชากรเป้าหมาย และแยกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็นสองกลุ่มตามขั้นตอนการสำรวจข้อมูล ซึ่งขั้นตอนการสำรวจข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยจะเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อคัดเลือกผู้ที่มีองค์ความรู้ จำนวนประมาณ 10 คน เพื่อพูดคุย ชักถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนในด้านต่างๆ ในภาพรวมของชุมชน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยจะใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยใช้การสุ่มตามวิธี disproportional stratified random sampling คัดเลือกผู้แทน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย(The Research Instrument)

วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย และการสังเกตร่วมกัน โดยมีการบวนการคิดและเรียนรู้ร่วมกัน และการปฏิบัติอย่างจริงจัง (interactive learning through action) ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมกันบนรากฐานของความรัก ความเมตตา โดยไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ซึ่งใช้เทคนิค AIC มาใช้ในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นที่ 1 รวบรวมข้อมูลศักยภาพของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บนฐานการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีขั้นตอนรวบรวมข้อมูลดังนี้

- คณะผู้วิจัยนัดหมายผู้นำในหมู่บ้านและผู้อาสาที่เคยใช้ประโยชน์และคุ้นเคยกับธรรมชาติมาพูดคุย ชักถามพูดคุยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บนฐานการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเก็บข้อมูลเป็นกลุ่ม

- นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เรียบเรียงเพื่อให้ได้ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บนฐานการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม และโอกาสความเป็นไปได้ของการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับชุมชน

ขั้นที่ 2 เพื่อให้เกิดการยืนยันในการมีความพร้อมต่อการรองการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม โดย มีการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของเทคนิค AIC ดังต่อไปนี้

(1) ขั้น A (appreciation) การทำให้ทุกคนยอมรับและชื่นชม มีวิธีการดังต่อไปนี้

(1.1) ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดซึ่งเป็นกลุ่มแกนนำชุมชน ประมาณ 30 คน พร้อมกับแจ้งถึงวัตถุประสงค์ที่เข้ามาจัดการประชุม

(1.2) แบ่งแกนนำชุมชนดังกล่าวเป็นกลุ่มย่อย จำนวน 3 กลุ่ม ปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการยืนยันการนำการท่องเที่ยวเข้ามาพัฒนาชุมชน

(1.3) สรุปและแยกแยะประเด็น และการยืนยัน ยอมรับให้มีการพัฒนาโดยใช้การท่องเที่ยว

(2) ขั้น I (influence) การระดมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้

(2.1) พิจารณาแนวทางการพัฒนาชุมชนด้วยการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจ

(2.2) พัฒนาโดยการอบรมรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดจากการมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับชุมชน

(3) ขั้น C (control) นำวิธีการหรือทางเลือกที่ได้ มาวางแผนปฏิบัติการ ซึ่งมีวิธีการดังนี้ คือ ให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมช่วยกันวางแผนในการจัดตั้งเป็นองค์กรหรือชมรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้

การทดสอบเครื่องมือ(Pre-testing of Instruments)

ข้อมูลสำหรับการวิจัยขั้นตอนเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นมีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล และการตีความของคณะผู้วิจัยเกี่ยวกับความเป็นจริงระดับต่าง ๆ กับความคิดของผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ ซึ่งดำเนินการโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาต่าง ๆ ของข้อมูลด้านต่าง ๆ ดังนี้

- การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)

- การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation)

นอกนั้นข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบการวิจัยและการตีความเรื่องราวต่าง ๆ จะต้องผ่านการตรวจสอบเป็นระยะๆ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสุดท้ายของการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล(Data Collection)

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 3 วิธีดังนี้คือ

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกและสังเกตการณ์ ซึ่งหมายถึง การเฝ้าดูหรือศึกษาเหตุการณ์หรือเรื่องราวโดยละเอียด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลควบคู่ไปกับการสังเกต ซึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น "มนุษย์" เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล นักวิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่การเก็บข้อมูลด้านข้อเท็จจริง (factual) ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและเจตนา

การวิเคราะห์ข้อมูล(Analysis of Data)

วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย ระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ เป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี ซึ่งมีกระบวนการดังนี้คือ ขั้นต้นใช้ การลดทอนข้อมูล (data reduction) ซึ่งหมายถึงการเลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจทำให้เข้าใจง่าย สรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บรวบรวมได้มา ลงรหัส ทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นหมวดหมู่หรือเป็นส่วนๆ เขียนข้อสรุปชั่วคราว ทำให้เกิดความชัดเจนเป็นพวก เป็นประเภท เป็นรูปแบบ หากจุดที่น่าสนใจและปรับลดเพิ่มหาข้อมูลใหม่จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสัยฉบับที่พอใจ ขั้นที่สองใช้ การแสดงข้อมูล (data display) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการจัดการเลือกเฟ้นสรรหาตัวอย่างข้อมูลหรือสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากรายงานการสังเกต คำพูดจากการสัมภาษณ์ หรือการกระทำของผู้ให้ข้อมูล นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราวเสนอไว้เพื่อแสดงให้เห็นและก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป และขั้นสุดท้ายใช้ การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (conclusion and verification) เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยๆ ในช่วงแรกๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย การพัฒนาข้อสรุปย่อยๆ ไปสู่ข้อสรุปใหญ่ๆ เรื่อยๆ ขึ้นไปนี้ เป็นก้าวของการพัฒนาทฤษฎีจากสภาพเฉพาะไปสู่ข้อสรุปทั่วไป (generalized) เป็นกระบวนการประมวลความคิดอันเกิดจากข้อมูลรูปธรรมสนาม ไปสู่รูปแบบที่เป็นนามธรรมที่เป็นทฤษฎี (grounded theory) ตามวิธีการแบบอุปนัย (induction) และเพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ นักวิจัยจะตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่เขียนรายงานกับข้อมูลสนามเพื่อยืนยัน

ผลสรุปวิจัย ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า การนำผลสรุปวิจัยตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้
ข้อมูลตรวจสอบความแตกต่าง / คล้ายคลึงของความคิดคนใน (emic) กับคนนอก (etic)

คณะผู้วิจัยจัดทำบันทึกการแสดงกระบวนการวิเคราะห์ เพื่อแสดงประสบการณ์เรียนรู้
และเพื่อการตรวจสอบ(auditing) กระบวนการวิเคราะห์ว่า นักวิจัยได้ข้อมูลมาอย่างไร วิเคราะห์
ข้อมูลอย่างไร ด้วยเหตุนี้รวมทั้งวิธีการสรุปผลการวิจัยว่าทำอย่างไร ฯลฯ เพื่อให้ นักวิจัยอื่น ๆ
สามารถเรียนรู้และนำไปทำซ้ำได้